



# Nainen, petoja vahvempi

● Vanhan kansan silmissä naiset olivat myyttisiä olentoja, joilla oli suora väylä vainajalaan.

**Anni Tolonen**  
Aamulehti

● Naisen sukuelimen sadat nimet suomen kielessä kätkevät sisään tarinoita ja merkityksiä menneiltä ajoilta. Myös sanonnat ammentavat menneistä. Kun esimerkiksi jokin hajoaa tuhannen pillun päreiksi, se menee kunnolla säpäleiksi. Sanonta liittyy suomalaisiin naisiin ja perisuomalaisimpaan asiaan kaikista, saunaan.

– Kun miehet mittailivat puun kokoa, voitiin sanoa, että siitä riittää tuhannen pillun päreiksi, on sillä siis kokoa, kertoo Suomen kansanuskon tutkija, dosentti ja tietokirjailija **Risto Pulkkinen**.

Aikana, jona bakteereja ei vielä tunnettu, tiedettiin, että saunalauteilta nainen voi saada itseensä sairauden. Alettiin siis käyttää puisia päreitä, eli vitukkeita, kuin laudeliinoja.

– Siinä missä miehen elin on tarjolla kuin leikkikalua, naisen elin on piilossa. Tämä salaisuus on ollut omiaan luomaan naisen seksuaalisuuden ympärille mystiikkaa, taikaa ja tabuja vanhan kansan ajatuksissa, Pulkkinen kuvaa.

## Karhua vahvempi nainen

Taikauskoinen vanha kansa puhui voimakkaasta magiasta sanal-

la väki. Kuoleman ja karhun väet olivat voimallisia, mutta yksi vahvimmista oli naisen väki. Kansan arvokkaimpina pidetyt asiat liittyivät aina hedelmällisyyteen, oli pa kyse jälkeläisistä, karjasta tai viljasta. Juuri näistä syistä naisella oli erityinen asema yhteisöissä.

– Etenkin emäntä, anoppi, poikien synnyttäjä ja vaihdevuosiin päässyt nainen oli kunnioitettu ja väkevä. Hän kun pyllytti vuorokauden, pysyi karhukin kaukana karjasta vuoden ajan, Pulkkinen kertoo.

Pyllyttäminen oli ihka oikea ammatti, jota harjoittivat juuri vartuneet naiset. Kun emäntä seisoi karjan laiturilla alaruumis-

paljaana, karhu ja muut metsänpedit kaihtoivat aluetta ja jättivät karjan rauhaan. Naisen väki, maaginen, seksuaalinen energia siis suojeli emännän omaa.

– Naisen elintä on kutsuttu myös karhuksi, sillä sen väki vastaa karhun magiaa. Kun karhu kohtasi paljastetun vitun, se pakeni sitä heikompana.

Jos nuori nainen kohtasi karhun ja säikähti sitä, seuraukset saattoivat olla vakavat, karhu kun halusi aina jollain tavalla sekaantua naiseen. Saattoi tulla sairauksia, tai raskaana olevan naisen lapsi saattoi syntyä karhun jäljiltä sairaana.

Vanha kansa kutsui arvostetun

naisen eli synnyttäneen tai vaihdevuosiin ehtineen emännän sukuelintä vituksi. Alun perin vittu on siis ollut voimallinen, mutta ei voimasana. Vittua ei ollut kaililla, vaan se piti ansaita.

Niin kutsuttujen vitun syntytarinoiden mukaan naisen elin syntyi hauen tai karhun kidasta ja ketun kielestä, mutta sen lihana oli teeren tai pyyn liha. Syntytarina kuvaa, kuinka kaksijakoisesti naiseen ja naisen sukuelimeen on Suomessa aikojen saatossa suhtauduttu.

– Metsäkanalintujen liha oli parasta lihaa, mitä tiedettiin. Silti naisen elimeen on liitetty jopa kastroinnin pelko, kuten ajatus



## Hävyttömistä naisista häveliäksi

Anni Tolonen  
Aamulehti

● Suomen kieli on rikas ja her-  
syvä seksin, seksuaalisuuden ja  
sukuelinten sanoissa. Esimer-  
kiksi **Raimo Jussilan** ja **Maija  
Länsimäen** *Se siitä: suomen kie-  
len seksisanakirjaan* on listattu lä-  
hes 11 000 erilaista lemmiskelyn  
ja elimen sanaa alkaen aalloista,  
päätyen östöimeen, jolla tarkoi-  
tetaan vulvaa.

Naisen ja tytön sukuelimille  
tunnetaan suomessa satoja sa-  
noja, joista useat varioivat mur-  
re-erojen ansiosta. Esimerkiksi  
lintu-sanalla vanha kansa on pait-  
si hellitellyt rakasta, myös nimit-  
tänyt pienen lapsen vulvaa eli ul-  
koisia sukuelimiä. Linnunkiiukuksi  
taas on kutsuttu kuukautissidettä  
ja linnupesäksi häpykarvaa.

Julkisuudessa naisen sukuelin-  
tä kutsutaan usein häveliästä hä-  
vyksi. Sana häpeä ja nykyisin na-  
isen sukuelimeen viittaava häpy  
tarkoittavat osittain samaa asiaa,  
ja sanoilla onkin sama vartalo.

–Häpy on se, mikä täytyy hä-  
peän uhalla peittää. Vanha kansa  
ei tätä sanaa käyttänyt, sillä na-  
isen sukuelintä ei juuri häpeilyt,  
dosentti **Risto Pulkkinen** kertoo.

Myös seksin ja sukupuoli-  
suuden sanasto muuttuu, kun sitä  
vain muutetaan. Esimerkiksi ter-  
mi muunsukupuolinen otettiin  
käyttöön vasta noin viisi vuotta  
sitten, kun Transtukkipsteen ver-  
taistukiryhmässä kaivattiin iden-  
titeettille omaa sanaa. Jo nyt se  
on vakiintunut arkikielestä jul-  
kiseksi.

–Sana on osuva ja täsmällinen  
ja tuli tarpeeseen. Vaikka muun-  
sukupuolisia on aina ollut, nyt  
sille on suomessa oma, tarkas-  
ti kuvaava sanansa, Setan koulu-  
tussuunnittelija **Marita Karvi-  
nen** toteaa.

### SANAT

#### Suomi on lemmen ja seksin kieli

- Se siitä: suomen kielen seksisanakirjaan on listattu lähes 11 000 sanaa. Seksisanaston leijonan osan vievät sukuelinten nimitykset, joita on yhteensä 1900 kappaletta.
- Poikien tai miesten sukuelimelle on 970 sanaa, lisäksi kiveksille on yhteensä 170 sanaa.
- Tytön tai naisen sukuelimelle sanasto tuntee 820 sanaa, lisäksi on laskettu 80 omaa sanaansa esimerkiksi kohdulle.
- Seksiile erilaisia teonsanoja ja fraaseja on noin 770. Naisen rintoja suomalaiset sanoittavat 170 erilaisella nimellä.

Lähde: **Jussila, Raimo & Länsimäki, Maija (1994) Se siitä: suomen kielen seksisanakirja.** Porvoo: WSOY.

karhun hampaista. Seksitauteja ei tunnettu, mutta tiedettiin, miten sairastumiset saattoivat levi-  
tä. Myös ei-toivotut lapset liitettiin ajatuksissa naisen elimeen, Pulkkinen sanoo.

Naisen väkeä piti käyttää tarkoin ja harkitusti. Maaginen suo-  
jaus annettiin myös taikamenet-  
elyllä, jota kutsuttiin harakoi-  
miseksi. Sana juontaa juurensa  
haaroista: naisen piti esimerkiksi  
harpata lapsensa yli, jotta lapsi  
tuli suojatuksi. Lapsi harakoi-  
ttiin etenkin siirtymälanteissa,  
esimerkiksi silloin kun lähdet-  
tiin pois pihapiiristä. Suojaus teki  
matkasta lapselle mielisemmän,  
eikä pieni itkenyt yhtä herkästi  
kuin ilman äidin antamaa suojaa.

Naisen väen voimaan luoteti-  
tiin myös yhteisölle kriittisellä  
rajanylityshetkellä, karjan laitu-  
melle ajossa. Karjan ulosajori-  
tissa karjasta huolehtiva nainen  
tai talon emäntä asettui navetan  
oven päälle hajareisiin. Näin kal-  
lisarvoinen karja sai suojan petoja  
ja sairauksia vastaan.

–Emännät myös lypsivät usein

alaruumis paljaana. Menettelyllä  
voitiin suojata lehmää esimerk-  
iksi naapuritalon kateellisten pa-  
hoilta loitsuilta, pahalta silmäl-  
tä. Tapa tunnettiin vielä sotien  
jälkeenkin Suomessa, Pulkkinen  
kuvailee.

Osa suomalaisista on kuullut  
naisen väestä kertomuksia iso-  
vanhemmiltaan. Isoäidit ovat ku-  
vanneet lapsenlapsilleen, kuinka  
naapurin emännälle on saatettu  
riidan päätteeksi vilauttaa paljas-  
ta alapäästä. Naisen väellä pystyi  
paitsi suojelemaan omaa myös  
tuottamaan tuhoa. Jos emäntä  
harppoi hameenhelmat ylhäällä

**Pylyttämisen oli oikea  
ammatti, jota harjoittivat  
varttuneet naiset.**

**Naiseuteen kytkeytyvät  
tabut liittyivät etenkin  
hedelmällisyyksiinsä  
nuoriin naisiin.**

naapurin ansojen tai pyytimien  
yli, metsästysonni katosi.

Nainen myös liitettiin suoma-  
laisille pyhään metsään. Metsäs-  
täjät pitivät metsää feminiinise-  
nä ja metsälle lirkuteltiin kuin  
viekoiteltavalle naiselle voittoi-  
san metsästyksen takaamiseksi.  
Suomalainen metsänjumala Ta-  
pio on sekkin alkujaan ollut nais-  
puoleinen.

#### Pelottava seksuaalisuus

Vaikka keski-ikäinen nainen nau-  
ti kunnioitusta, nuorten naisten  
laita oli toisenlainen. Naiseuteen  
kytkeytyvät tabut liittyivät eten-  
kin hedelmällisyyksiinsä nuoriin  
naisiin, ja heitä pidettiin jopa va-  
rallisina. Etenkin kuukautisten  
ja synnyttämisen aikana nainen  
eristettiin kotioloihin. Suomes-  
sa naisia ei suljettu pois perheen  
piiristä, sillä töitä oli tehtävä, oli  
raskaana tai ei.

Suomalaisten maailma jakaantui  
yliseen ja aliseen, ja ihmiset  
elivät siinä välissä. Naisen elin  
oli väylä kuoilleiden maailmaan,

vainajalaan. Nainen oli siis ruu-  
miinsa kautta jatkuvasti kytketty  
tuonpuoliseen.

Etenkin kuukautisten aikana  
ajateltiin, että väylä on suoraan  
auki myös kuoilleiden puolelle.  
Menstruuminen siis teki naisen  
väestä aktiivisen, herkän ja ta-  
hattomastikin käytettävän. Vil-  
jan ja ruoka-aineiden käsittely oli  
kuukautisten aikana kielletty. Sil-  
ti kuukautisverellä esimerkiksi  
siveltiin lehmää ennen laitumelle  
päästämistä, suojaoloitsuksi.

Naisia pidettiin taianomaisina,  
sillä he pystyivät vuotamaan ver-  
ta vahingoittumatta. Myös elä-  
män luomisen kyky nosti naisen  
myyttiseksi.

–Naisen väkeä käytettiin Suo-  
messa vielä juuri ennen kaupun-  
gistumista. Kielessä se kuuluu  
yhä, Pulkkinen toteaa.

Lähteenä käytetty myös teosta:

*Apo, Satu (1995) Naisen väki. Tutkimuksia suomalaisten kansan-  
omaisesta kulttuurista ja ajattelus-  
ta. Hanki ja jää, Helsinki.*